

Na temelju članka 22. Statuta Dubrovačko - neretvanske županije ("Službeni glasnik Dubrovačko - neretvanske županije", broj 7/09 i 10/10 i 3/13) Županijska skupština Dubrovačko - neretvanske županije, na __sjednici, održanoj _____ 2016. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

o prihvaćanju Izvješća o provedbi aktivnosti prevencije štetnih ponašanja djece i mladih na području Dubrovačko-neretvanske županije

I.

Prihvaća se Izvješće o provedbi aktivnosti prevencije štetnih ponašanja djece i mladih na području Dubrovačko-neretvanske županije

II.

Ovaj Zaključak objavit će se u "Službenom glasniku Dubrovačko-neretvanske županije".

KLASA: 500-01/14-01/51

URBROJ: 2117/1

Dubrovnik, 2016. godine

**Predsjednik
Županijske skupštine**

Ivan Margaretić, prof.

Dostaviti:

1. Županijska skupština, ovdje
2. Evidencija, ovdje
3. Pismohrana, ovdje
4. Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelji, ovdje

Prijedlog izvješća o provedbi aktivnosti prevencije štetnih ponašanja djece i mladih na području Dubrovačko-neretvanske županije

Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj provodio je, u suradnji s Zavodom za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije te s certificiranim edukatorima na osnovi prijedloga Povjerenstva za provedbu mjera Nacionalne strategije za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine i praćenje Strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, sljedeće školske preventivne programe u osnovnim i srednjim školama Dubrovačko-neretvanske županije:

1. Program prevencije virtualnog nasilja (PPVN)
2. Program prevencije nasilja nad djecom (CAP Program)
3. Program prevencije nasilja u mladenačkim vezama

U širem kontekstu Nacionalnih programa i strategija koji se bave pitanjem zaštite od nasilja u obitelji, ljudskim pravima, ravnopravnosti spolova te politike i planovi za djecu i mlade, ovaj Upravni odjelu svezi sa svojim djelokrugom rada, organizirao je radionice na temu sprječavanja nasilja na kojima su sudjelovali predstavnici relevantnih institucija („Psihološki pristup žrtvi nasilja“, 22. rujna 2016. godine, prigodom obilježavanja Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, „Prevencija nasilja u obitelji“, 30. studenoga 2016. godine prigodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama).

1. Program prevencije virtualnog nasilja (PPVN)

Suvremeni mediji, a posebice Internet imaju niz prednosti: praktični su, omogućavaju brzo povezivanje, zadovoljavaju potrebu za slobodnim izražavanjem, pružaju mogućnost anonimnosti što može osiguravati otvoreniju i neposredniju komunikaciju i dr. ali istovremeno sa sobom nose i niz opasnosti. Svatko može biti zahvaćen negativnim utjecajima elektroničkih medija, ali su u posebno nepovoljnom položaju djeca i mladi. Ulaskom u adolescenciju (10.–12.g.) mladi sve učestalije počinju koristiti računalnu tehnologiju i razne društvene portale nesvjesni rizika novih medija te ih je potrebno „medijski opismeniti“ i osvijestiti im potencijalne opasnosti korištenja istih.

Djeca i mladi predstavljaju najranjiviju skupinu i dodatno su ugroženi zbog istraživačke radoznalosti i želje za eksperimentiranjem, nedostatnih znanja i iskustava, neformiranog sustava vrijednosti, nekritičke procjene.

Teoretski okvir iz kojeg proizlaze sadržaji i ciljevi Programa prevencije virtualnog nasilja temelji se na teoriji socijalnog učenja – spoznajom o činiteljima koji pozitivno, odnosno negativno utječu na proces socijalizacije. Program je zasnovan na konceptu otpornosti, što znači poticanje pozitivnih obilježja osobe i učenja socijalnih vještina kao način suočavanja s negativnim utjecajima u okolini. Težište je na onom što je dobro i zdravo u djetetu i njegovom okruženju, a ne na onom što je loše ili onome što nedostaje. Nasilja na Internetu sve je više i ponekad se čini da je malo toga što se može poduzeti kako bi se to promijenilo.

Ovim programom učenici razvijaju strategije i uče praktične vještine koje im omogućuju prepoznavanje mogućih opasnosti, te uspješno nošenje s opasnim ili zavodljivim situacijama koje donosi internet. Edukacija djece, roditelja i nastavnika i nadgledanje djece od neprocjenjive su važnosti za razvijanje prikladna ponašanja na internetu i općenito u svakodnevnim situacijama.

Ciljna skupina: Učenici 5 razreda osnovnih škola u u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. te njihovi roditelji, učitelji i stručni suradnici

Opći cilj: je stvaranje pozitivnog okruženja za razvoj i korištenje kognitivnih, emocionalnih i socijalnih potencijala za kvalitetnije i lakše sprečavanje i suprotstavljanje mogućeg virtualnog zlostavljanja te promicanje zdravog psihosocijalnog razvoja djece.

Specifični ciljevi projekta su:

- uvođenje programa prevencije virtualnog nasilja u sve osnovne škole u DNŽ
- razvoj i jačanje vještina prepoznavanja, sprečavanja i suočavanja s virtualnim nasiljem kod učenika
- prevencija nasilničkog ponašanja na virtualnim mrežama
- rano otkrivanje potencijalnih dionika (nasilnik-žrtva-promatrač) u «cyberbullingu» kao preduvjet za naknadno djelovanje u cilju sprječavanja razvoja negativnih posljedica za žrtvu i razvoja poremećaja u ponašanju kod nasilnika
- zaštita emocionalnog i psihološkog zdravlja djece s posebnim naglaskom na žrtve «cyberbullinga»

Aktivnosti:

- edukacija stručnih suradnika o virtualnom nasilju početkom školske godine s ciljem osposobljavanja za provedbu programa s učenicima. Stručni suradnici će dobiti kompletne materijale sadržaj i način rada s učenicima kroz 4 tematske radionice zajedno s evaluacijskim upitnicima.
- edukacija učitelja na tematskom učiteljskom vijeću o virtualnom nasilju, kako ga prepoznati i što napraviti. Da bi se učitelji lakše nosili s izazovima preveniranja i interveniranja u slučajevima vršnjačkog nasilja, vrlo je važno omogućiti im primjerenu edukaciju koja će sadržavati elemente osvještavanja važnih aspekata nasilja među vršnjacima te praktične, lako primjenjive smjernice o postupanju u pojedinim svakodnevnim situacijama.
- edukacija roditelja učenika V-ih razreda na tematskom roditeljskom sastanku o virtualnom nasilju; kako prepoznati i što napraviti. Osim informiranja o virtualnom nasilju roditelje će se potaknuti na razumijevanje procesa razvoja i odrastanja djece te rješavanje specifičnih problema.
- radionice s učenicima V-ih razreda provode učitelji (ili stručni suradnici) u školi 1 tjedno kroz jedan mjesec (ukupno 4 radionice). Radionice s učenicima obuhvatit će različite teme vezane uz vršnjačko nasilje s ciljem osvještavanja raširenosti tog problema. Učenici će naučiti prepoznati virtualno nasilje i kako se mogu zaštititi, kroz jačanje i razvoj socijalnih vještina, asertivnosti i nenasilnog rješavanja sukoba.
- evaluacija programskih aktivnosti u cilju unapređenja programa i praćenje pojavnosti problema virtualnog nasilja među učenicima V-ih i VI-ih razreda osnovnih škola
 - a) provedba inicijalnog upitnika o virtualnom nasilju među učenicima V-ih razreda
 - b) evaluacijski upitnici nakon svake radionice s roditeljima, učenicima, i učiteljima. Rezultati će se koristiti u svrhu unapređenja programa
 - c) screening anketni upitnik na pojavnost nasilja u školi s naglaskom na virtualno nasilje među učenicima VII razreda, provodit će djelatnici školske medicine Zavoda za javno zdravstvo. Rezultati će koristiti procjeni pojavnosti problema

virtualnog nasilja među učenicima osnovnih škola. Upitnik će mjeriti stavove i iskustva s virtualnim nasiljem.

Osnovni oblici i metode rada:

- grupni i individualni rad s učenicima (brainstorming, igranje uloga, rasprava, nedirektivna aktivna edukacija, pismeno i likovno izražavanje, ankete)
- grupni rad s roditeljima (predavanja i radionice; brainstorming, igranje uloga, rasprava)
- grupni rad sa školskim osobljem (predavanja i radionice; brainstorming, igranje uloga, rasprava)
- evaluacijski upitnici i anketni upitnik o nasilju u školi i virtualnom nasilja

Upravo iz tih razloga, potaknuti izraženim potrebama škola u suradnji i na inicijativu Dubrovačko-neretvanske županije, Odjel za mentalno zdravlje Zavoda za javno zdravstvo proveo je pilot projekt prevencije virtualnog nasilja među učenicima V-ih razreda u 3 osnovne škole (Ploče, Župa Dubrovačka i Orebić) tijekom školske godine 2014/2015. U školskoj godini 2015/2016 programom prevencije virtualnog nasilja obuhvaćeno je 835 učenika u 25 osnovnih škola kojima je Dubrovačko-neretvanska županija osnivač, obuhvaćeno je ukupno 49 petih razreda u kojima su provedene po četiri radionice, dok je za roditelje i učitelje organizirana po jedna radionica na kojima je sudjelovalo 444 učitelja i 532 roditelja. U nekim školama kao što su Otrići-Dubrave i Komin spajani su 5eti 6ti razredi, a u nekim školama bilo je potrebno spajati dvije generacije učenika (Janjina, Trpanj, Mljet, Primorje, Kuna).

Osnovna škola	Broj učenika	Broj razreda
GRUDA	31	2
Stjepana Radića	148	6
Don Mihovila Pavlinovića	108	5
Otrići-Dubrave	20	2
Komin	9	1
Staševica	12	1
Kula norinska	10	1
Opuzen	36	2
Ston	15	1
Janjina	8	1
Trpanj	4	1
Petra Kanavelića	41	2
Žrnovo	16	1
Vela Luka	49	2
Blato	44	2
Smokvica	13	1
Cavtat	48	2
Mljet	7	1
Slano	10	1
Primorje	7	1
Župa dubrovačka	94	5
Vladimira Nazora	61	4
Orebić	32	2
Kuna	3	1

Braće Glumac	9	1
25	835	49

Evaluacijski listići - učenici

RADIONICA	KORISNO	ZABAVNO	ZANIMLJIVO	KOLIKO STE ZADOVOLJNI	OCJENA VODITELJA	NAUČILI NEŠTO NOVO
I	4,5	4,0	4,2	4,3	4,6	96,8
II	4,5	4,2	4,3	4,4	4,6	94,2
III	4,3	4,0	4,0	4,2	4,5	89,6
IV	4,2	4,0	4,0	4,1	4,5	88,2

Evaluacijski listići - roditelji

	Potpuno se slažem	Slažem se	Ne znam	Ne slažem se	Uopće se ne slažem
Virtualno nasilje je problem	65,6	21,9	12,5	0	
Djeca su u opasnosti od virtualnog nasilja.	56,3	31,3	12,5	0	
Zabrinut/a sam zbog virtualnog nasilja	56,3	31,3	12,5	0	
Znam prepoznati virtualno nasilje.	12,5	50	34,4	0	
Ukoliko primjetim virtualno nasilje u školi poduzeo/la bih nešto.	81,3	6,3	9,4	3,1	
Televizija i drugi mediji trebali bi više izvještavati o virtualnom nasilju.	56,3	37,5	6,3	0	
Djeca žrtve virtualnog nasilja trebali bi biti uključeni u savjetodavni tretman.	65,6	21,9	9,4	0	
Htio/htjela bih znati više o virtualnom nasilju.	50	34,4	12,5	12,5	

Komentari i prijedlozi roditelja

Isključite Internet

Djecu redovito upućivati na ovakve stvari i održavati satove u školi po potrebi

Bilo je jako ugodno i poučno jer potrebno je s vremena na vrijeme podsjetiti roditelje na različite opasnosti. Hvala na izlaganju

Češće bi trebalo govoriti o ozbiljnosti cyber bullinga roditeljima jer se te stvari trebaju prevenirati u obitelji

Prijedlozi pravila o korištenju interneta i društvenih mreža koje bi svaki roditelj mogao primijeniti

Jasna zabrana korištenja fejsbuka s jasnom dobnom granicom

2. Program prevencije nasilja nad djecom (CAP Program)

CAP (Children assault prevention) je program prevencije nasilja nad djecom. CAP program je najstariji i najviše primjenjivan programa prevencije zlostavljanja djece, koji pruža djeci i njihovim roditeljima dobro razrađenu i sveobuhvatnu strategiju za zaštitu djece od vršnjačkog nasilja, napada nepoznate i poznate osobe.

Provedba CAP programa uključuje predavanje za osoblje škole, predavanje za roditelje i radionicu za učenike. Namijenjen učenicima 2.razreda. Provode ga educirani voditelji u timu od tri člana istovremeno u istom odjelu. Jedinstveni doprinos ovog programa je ostvarivanje slijedećih ciljeva kroz edukativne radionice za učenike:

- naučiti djecu prepoznati potencijalno opasne i uvredljive situacije
- pružiti strategije koje mogu pomoći djeci kada se nađu u takvim situacijama
- ohrabriti djecu da se zaštite i od koga mogu potražiti pomoć u tome
- poučiti roditelje i nastavnike o zlostavljanju i zanemarivanju kako bi ih prepoznali i bili spremni suočiti se s takvim problemima i adekvatno reagirati

CAP program prevencije nasilja nad i među djecom provodi se dugi niz godina u školama Republike Hrvatske. Kroz dugogodišnje iskustvo primjere pokazalo se da je visoko vrednovan od učitelja, učenika i njihovih roditelja. Stoga je intencija da se taj program provodi u svim našim osnovnim školama te da bude dostupan svim učenicima, njihovim roditeljima i zaposlenicima škola. Važno je naglasiti da je zlostavljanje djece ozbiljan je problem svake društvene zajednice. Konačni efekti njegove provedbe su da djeca imaju više informacija i znaju strategije kojima se mogu zaštititi od zlostavljanja. Isto tako provedbom se poboljšava komunikaciju između djece i odraslih. Zaključno, CAP počiva na stavu da djecu treba poučiti što mogu sama učiniti ako se nađu u opasnoj situaciji i s kime o tome mogu

razgovarati da bi se zaštitili. Tijekom studenog i prosinca 2015. Godine, ovaj Program proveden u slijedećim osnovnim školama:

1. OŠ Gruda
2. OŠ Cavtat , PŠ Čilipi i PŠ Močići
3. OŠ Stjepana Radića, PŠ Mlinište i PŠ Bijeli Vir

Održana su predavanja za roditelje na roditeljskim sastancima, i to ukupno 8 roditeljskih sastanaka za sveukupno 151 roditelj. Realizirano je 10 radionica za učenike – ukupno 223 učenika drugih i 5 učenika 3. razreda koji su u kombiniranom odjelu s drugašima. Roditelji učenika procijenjuju da je jako važno održavati ovakva predavanja za roditelje, a posebno radionice za učenike jer su djeca izložena potencijalno opasnim situacijama i zbog toga je izuzetno korisno da nauče efikasne strategije samo zaštite.

Povratne informacije djece i njihovih učiteljica o samom programu su odlične. Sadržaji radionice su prezentirani na djeci razumljiv i prihvatljiv način, djeca su aktivno sudjelovala u radu i s velikim zanimanjem usvajala predviđene sadržaje.

Projekt su provodile 9 CAP voditeljica: mr.sc. Đurđica Bender Masle, dipl. učiteljica; Bojana Čengija, psihologinja; Marija Hrtica, logopedinja; Nanda Kalafatović, psihologinja; Matilda Kojundžić, defektologinja; Snježana Nikolić, defektologinja; Tanja Rončević, psihologinja; Nikolina Vugdelija, pedagoginja i Jadranka Zlošilo, psihologinja.

Dubrovačko –neretvanska županija je prepoznala vrijednost ovog programa te je suradnjom Upravnog odjela za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj i Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu, znanost i šport Dubrovačko-neretvanske županije organiziran i financiran program edukacije novih voditelja za provedbu CAP programa. Edukacija je održana 23. i 24. kolovoza 2016. godine i provodile su je školske psihologinje Tanja Rončević iz OŠ Lapad i Bojana Čengija iz OŠ Mokošica, obje licencirani edukatori koje je imenovala krovna Udruga Korak po korak iz Zagreba. Na edukaciji je sudjelovalo 29 djelatnika osnovnih škola naše Županije (OŠ Orebić, OŠ Gruda, OŠ Župa dubrovačka, OŠ Cavtat, OŠ Don Mihovila Pavlinovića, OŠ Stjepana Radića, OŠ Slano, OŠ Blato, OŠ Ston, OŠ Janjina, OŠ Marina Držića). Nakon završene edukacije dogovoreno je da se ekipiraju timovi za provedbu Capa po školama te da se počnu pripremati i uvježbavati za provedbu programa. U prvom polugodištu školske godine 2016./2017. edukatori su započeli obilaziti timove po školama i pratiti jesu li su voditelji dobro pripremljeni za provođenje programa ukoliko bi im trebala pomoć u vidu savjeta i sugestija.

Slijedom toga edukatori su iz kontakata sa timovima po školama doznali da se svi intenzivno pripremaju i uvježbavaju za provođenje programa. Većina škola čiji su djelatnici sudjelovali na edukaciji su ga stavili u Školski kurikulum i Godišnji plan i program škole. Djelatnici OŠ Župa dubrovačka su najdalje otišli. Članice njihovog Cap tima su se vrlo dobro pripremile i već započele provedbu Cap programa za učenike trećih razreda (zato što se nije uspjelo provesti program prošle godine a primjereno ga je napraviti i na tom uzrastu) pod supervizijom edukatora s tim da je dva predavanja za roditelje napravila prof. Bojana Čengija dok su voditeljice bile nazočne. Do 11. prosinca 2016. provedene su radionice i za učenike drugih razreda te predavanja za njihove roditelje.

Članovi timova OŠ Don Mihovila Pavlinovića i OŠ Stjepana Radića se također pripremaju za provedbu programa koji planiraju za veljaču 2017. kao i u OŠ Gruda. U OŠ Orebić trenutno dogovaraju termine kako bi radionice proveli u idućem obrazovnom razdoblju.

3. Program prevencije nasilja u mladenačkim vezama

Cilj navedenog preventivnog programa je upoznati učenike s osnovnim načelima „djelotvornog“ komuniciranja te im predočiti komunikaciju kao način ljudskog ponašanja. Svrha radionica iz područja razvoja socijalnih vještina je ojačati kod učenika samopoštovanje i samokontrolu, poticati poštivanje prava drugih te razvijati osjećaj odgovornosti za vlastite postupke. Program omogućuje učenicima odrediti kakve im veze nisu prihvatljive te prepoznati određene oblike ponašanja koji mogu dovesti do pojave nasilja u partnerskim odnosima. Kroz program učenici uče o mogućim načinima pomoći: vršnjačke i stručne, ukoliko se nađu u sličnoj situaciji ili prepoznaju nasilno ponašanje u svojoj sredini. Program se provodi u srednjim školama u sklopu Nacionalnih programa i strategija koji se bave pitanjem zaštite od nasilja u obitelji, ljudskim pravima, ravnopravnosti spolova te politike i planovi za djecu i mlade.

U školskoj godini 2015./2016. Navedeni Program smo započeli kao pilot program u tri srednje škole u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (Ekonomska i trgovačka škola u Dubrovniku, Turističko ugostiteljska škola u Dubrovniku i Srednja škola Metković). Sa stručnim suradnicima koji su koordinirali rad u spomenutim školama razmijenjen je edukativni materijal, a učenici su anonimno popunili evaluacijske listiće kroz koje su dali ocjenu provedenog preventivnog programa. Kroz obradu povratnih informacija koje su učenici dali na kraju zadnje radionice, vidljivo je da su zainteresirani za temu i da su im radionice bile korisne i zanimljive, te da su iste ocijenili vrlo dobrim ocjenama.

Stoga je nastavljeno s provedbom navedenog programa i u školskoj godini 2016. /2017. U prvom polugodištu školske godine 2016. /2017. , Program se provodi s učenicima drugih razreda srednjih škola u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u trajanju od 100 školskih sati neposrednog rada s učenicima, uključujući pripreme, izradu programa i evaluacije te edukaciju stručnih suradnika. U navedenom period, Programom su obuhvaćene sljedeće srednje škole u Dubrovačko-neretvanskoj županiji:

1. Umjetnička škola Luke Sorkočevića u Dubrovniku
2. Medicinska škola Dubrovnik
3. Pomorsko-tehnička škola u Dubrovniku
4. Obrtnička i tehnička škola Dubrovnik
5. Srednja škola Ploče
6. Srednja škola Petra Šegedina Korčula

Ključni pojmovi koji se tijekom 2016. obrađivani u radionicama su:

- verbalna komunikacija
- neverbalna komunikacija (govor tijela)
- djelotvorno komuniciranje
- aktivno i pasivno slušanje
- uvažavanje i prihvaćanje različitosti
- ja poruke /ti poruke
- asertivno ponašanje
- pasivno ponašanje

- agresivno ponašanje
- vrste agresije
- unutarnja i vanjska motivacija i potrebe
- socijalna podrška
- pritisak vršnjaka
- donošenje odluka/osobni izbor
- odgovornost za sebe/odgovornost za druge

U navedeni program u prvom polugodištu školske 2016. / 2017. uključene su i radionice komunikacijskih vještina s ciljem razvijanja dobrog načina komuniciranja radi uspostave i očuvanja dobrih međuljudskih odnosa na svim razinama.

REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj

KLASA : 500-01/14-01/51

URBROJ : 2117/1-11-16-33

Dubrovnik, 7. prosinca 2016. godine

Ured za poslove župana i
Županijske skupštine
- ovdje -

PREDMET : Prijedlog Izvješća o provedbi aktivnosti prevencije štetnih ponašanja djece i mladih na području Dubrovačko-neretvanske županije

U prilogu Vam dostavljamo Prijedlog Izvješća o provedbi aktivnosti prevencije štetnih ponašanja djece i mladih na području Dubrovačko-neretvanske županije.

Molimo Vas da isti razmotrite, utvrdite prijedlog Zaključka i isti prosljedite Županijskoj skupštini na razmatranje i odlučivanje.

S poštovanjem,

Pročelnica

Nina Skurić

Privitak: Kao u tekstu

Na temelju članka 35. Statuta Dubrovačko - neretvanske županije ("Službeni glasnik Dubrovačko - neretvanske županije", broj 7/09, 10/10 i 3/13.), Župan Dubrovačko - neretvanske županije, donio je

ZAKLJUČAK

Utvrđuje Prijedlog Izvješća o provedbi aktivnosti prevencije štetnih ponašanja djece i mladih na području Dubrovačko-neretvanske županije i prosljeđuje Županijskoj skupštini na raspravu i prihvaćanje.

KLASA: 500-01/14-01/51
URBROJ: 2117/1-01-16-34
Dubrovnik, 7. prosinca 2016. godine

Župan

Nikola Dobrosravić, prof.

Dostaviti:

1. Županijska skupština, ovdje
2. Evidencija, ovdje
3. Pismohrana.

